

การทบทวนวรรณกรรมเพื่อสังเคราะห์ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ “เจตนาในมหมาตกรรมโดยรัฐ”

พิสิษฐกุล แก้วงาม¹

วันที่รับบทความ: 24 กันยายน 2567

วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย: 17 มกราคม 2568

วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 27 มกราคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างทฤษฎี “เจตนาในมหมาตกรรมโดยรัฐ” มีวัตถุประสงค์เพื่อการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิชาการเกี่ยวกับความรุนแรงทางการเมือง ผู้วิจัยใช้วิธีพิจารณาโดยอุปนัยของเบคอนในการวิเคราะห์ทฤษฎี และ/หรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยที่รัฐเลือกในการก่อมหมาตกรรมเพื่อสังเคราะห์ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ “เจตนาในมหมาตกรรมโดยรัฐ” จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยพบว่า ความรุนแรงทางการเมืองเป็นความรุนแรงที่มีลักษณะไม่สมมาตรทางอำนาจระหว่างผู้มีอำนาจรัฐที่อ้างความชอบธรรมในการทำลายล้างกลุ่มเหยื่อเพื่อประโยชน์ของรัฐ กับกลุ่มเหยื่อที่ถูกตีตราให้ด้อยกว่าในทางอำนาจ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แบบแผนอันเป็นปัจจัยการศึกษาเจตนาในมหมาตกรรมโดยรัฐจากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว แบบแผนแรกคือ มหมาตกรรมโดยรัฐมักเกิดขึ้นจากระบบปิดของความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างผู้มีอำนาจรัฐ กับ กลุ่มเหยื่อ แบบแผนที่ 2 คือเจตนาของผู้มีอำนาจรัฐในการก่อมหมาตกรรมโดยรัฐมี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ความต้องการมีอำนาจควบคุมรัฐของผู้มีอำนาจรัฐ 2) ความมั่นคงภายในของรัฐ และ 3) การมองว่ากลุ่มเหยื่อเป็นคนอื่น ทั้งนี้ เจตนาทั้ง 3 นี้จะนำมาสู่ข้ออ้างความชอบธรรมในการก่อความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อทั้งในเชิงจิตวิทยาและในเชิงปฏิบัติการ

คำสำคัญ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ศึกษา, เจตนาในมหมาตกรรมโดยรัฐ, ความรุนแรงทางการเมือง

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000 อีเมล: pixitthikun.kae@pcru.ac.th

A Literature Review Conceptualizing Political Factors Affecting “State-Sponsored Mass Murder”

Pixitthikun Kaew-ngam²

Received: 24 September 2024

Revised: 17 January 2025

Accepted: 27 January 2025

Abstract

This academic article is part of a research project titled "A Literature Review Conceptualizing the Theory of the “Intents of the State-Supported Mega-murder”". The objective is to review academic literature concerning the concept of political violence, especially works. The author employed Bacon's inductive reasoning method to analyze theories and concepts related to factors influencing state decisions that lead to state-sponsored mass murder. The analysis revealed that political violence is characterized by asymmetrical power dynamics between state authorities and their victims. The authorities claim legitimacy in annihilating targeted groups for the state's benefit, while the victims are stigmatized and rendered powerless. Based on the literature review, the author synthesized patterns of factors to study state-sponsored mass murder. The first pattern shows that state-sponsored mass murder often emerges from closed systems of power relations between state authorities and targeted groups. The second pattern identifies three factors underpinning the state's intent to carry out mass killings: 1) authorities' desire to maintain control over the state, 2) concerns about internal state security, and 3) the perception of targeted groups as "the other." These factors lead to systematic justification of political violence against targeted groups, both psychologically and practically.

Keywords Genocide Study, Intent in State-Supported Mass Murder, Political Violence

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University, Phetchabun 67000. E-mail: pixitthikun.kae@pcru.ac.th

1. บทนำ: นิยามของความรุนแรง และเจตนาของความรุนแรง

แม้ว่าความรุนแรงทางการเมืองจะสามารถถูกรับรู้ได้อย่างแตกต่างกันไปตามประเพณี วัฒนธรรม อุดมการณ์ หรือกระบวนการทัศน์ทางการเมือง แต่ก็พออนุญาตได้ว่าความรุนแรงทางการเมืองเป็นเรื่องของการกระทำทางการเมืองที่มุ่งให้เกิดความเสียหายทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทั้งทางสัญลักษณ์ ต่อฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง เพื่อเบียดขับฝ่ายตรงข้ามให้เป็นผู้เห็นต่าง หรือกระทั่งศัตรูทางการเมือง (Bosi & Malthaner, 2014) การศึกษาวิจัยที่พยายามศึกษาเจตนาเบื้องหลังความรุนแรงทางการเมือง อาทิ ความเชื่อทางศาสนา (Juergensmeyer, 2003) การอ้างกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ (Subramanian, 2007) อุดมการณ์ทางสังคม (Martin, 2017) ให้กลายเป็นแรงกระตุ้น กระทั่งเป้าหมายในการทำลายศัตรู เป็นต้น ดังนั้น ความรุนแรงทางการเมืองจึงมีมิติในด้านต่างๆ และมีแรงจูงใจเบื้องหลังความรุนแรงทางการเมืองที่แตกต่างกัน ในการที่จะใช้ความรุนแรงเป็นหนทางในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายทางการเมืองทั้งในเชิงนโยบาย กลยุทธ์ และอุดมการณ์ ตัวอย่างการศึกษาวิจัยจำนวนหนึ่งนี้ ผู้วิจัยพอจะอุปมาเบื้องต้นได้ว่า “ความรุนแรงทางการเมืองต่างมีเจตนาแฝงอยู่เสมอ”

ในการอธิบายความรุนแรงทางการเมืองนั้น ทฤษฎีสำคัญของ โยฮัน กัลตุง (Galtung, 1969) ซึ่งได้จำแนกมโนทัศน์ (Concept) ว่าด้วยความรุนแรงออกเป็น 3 รูปแบบ แบบแรกคือความรุนแรงโดยตรง (Direct Violence) ความรุนแรงประเภทนี้หมายถึงการกระทำทางร่างกายหรือทางวาจาที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อบุคคลหรือทรัพย์สินในทันที โดยเป็นการกระทำจากบุคคล/กลุ่มบุคคลฝ่ายหนึ่ง ต่อบุคคล/กลุ่มบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง แบบที่สองความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) คือความรุนแรงที่แฝงอยู่ในโครงสร้างและสถาบันทางสังคม จนส่งผลให้ความไม่เท่าเทียม การเลือกปฏิบัติ การกลายเป็นชายขอบ และความอยุติธรรมต่างๆ ถูกกระทำอย่างเป็นระบบ แม้ผู้กระทำและเหยื่อของความรุนแรงจะไม่มี การเผชิญหน้ากันโดยตรงเลยก็ตาม และแบบที่สาม ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) คือ ความเชื่อ สัญลักษณ์ และอุดมการณ์ ที่ฝังรากลึกและรองรับความชอบธรรมให้แก่การใช้ความรุนแรงทั้งทางตรง และเชิงโครงสร้างให้กลายเป็นความปกติ ความรุนแรงทางวัฒนธรรมสามารถแสดงออกผ่านภาษา สื่อ และบรรทัดฐานทางสังคมที่สนับสนุนหรือแม้แต่มียกย่องยอมรับอำนาจการกระทำรุนแรงว่าเป็นไปเพื่อผลประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ การศึกษาความรุนแรงมักให้ความสำคัญกับกรณีศึกษาที่เป็นความรุนแรงทางตรง แต่มองไม่เห็นถึงโครงสร้างและวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ และความเชื่อมโยงกันของความรุนแรงทั้งสามรูปแบบ จนทำให้ไม่สามารถนำไปสู่การค้นหาด้านต่อของความรุนแรง และสร้างความเท่าเทียมกันทางสังคม

ส่วนเจตนาเป็นปัจจัยในเชิงจิตวิทยา ซึ่งทฤษฎีว่าด้วยมโนทัศน์ “เจตนา (Intention)” อาทิ “ทฤษฎีการนิยามการกระทำ (the action identification theory) ของ โรบิน วาลลาซเซอร์ และดาเนียล เวกเนอร์ (Vallacher & Wegner, 1987) ที่อธิบายว่าบุคคลใดๆ จะมีการนิยามตัวตนของตนด้วยการตีความการกระทำหรือพฤติกรรมของตนเองทั้งในระดับนามธรรม และรูปธรรม โดยปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อระดับตีความมีทั้ง สถานการณ์ บรรทัดฐานทางสังคม และความแตกต่างระหว่างบุคคล ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การควบคุมตนเอง

อีกทฤษฎีหนึ่งที่น่าสนใจคือ “ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (the theory of planned behavior)” ที่นำเสนอโดย อีแซก ไอจเซน (Ajzen, 1991) ที่อธิบายว่า เจตนาที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดๆ เป็นผลมาจาก ปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ทัศนคติต่อพฤติกรรมว่าเมื่อกระทำแล้วจะได้ผลที่ดีและยอมรับได้หรือไม่ การคล้อยตามผู้ที่รายรอบพฤติกรรมนั้นๆ ว่าพวกเขาเหล่านั้นมีทัศนคติต่อพฤติกรรมอย่างไร และความเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการควบคุมพฤติกรรมนั้นๆ

จากทั้ง 2 ทฤษฎีนี้อุปมานได้ว่าเจตนาอันเป็นผลจากปัจจัยต่างๆ ที่ผู้กระทำ “กระทำการใดๆ โดยตั้งใจ เชื้อมนหรือคาดหวังให้เกิดผลของการกระทำที่ผู้กระทำต้องการให้เกิดขึ้น” เจตนาจึงไม่ใช่ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำโดยประมาท ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวนี้ยังสามารถเทียบเคียงได้กับนิยามทางกฎหมาย อาทิกฎหมายของไทย ในพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 59 นิยามกระทำความผิดโดยเจตนา ว่าเป็นกระทำความผิดโดยรู้สำนึกประสงค์ต่อผล หรือ เล็งเห็นผลของการกระทำนั้น การกระทำหมายรวมถึงการงดเว้นการกระทำด้วย และในมาตรา 60-61 ยังนิยามว่าการกระทำโดยเจตนาอันไม่อาจอ้างว่าสำคัญผิดเพราะตั้งใจกระทำต่อบุคคลอื่นไม่ได้ (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499, 2499)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอนิยามของมโนทัศน์ “เจตนา” ว่า “เป็นการกระทำโดยรู้สำนึกโดยตั้งใจ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ประสงค์ต่อผลคือต้องการให้เกิดผลนั้นๆ ขึ้นจริง หรือการกระทำที่เล็งเห็นผลคือรู้ว่ากระทำแล้วจะเกิดผลอย่างไร แม้จะเกิดหรือไม่เกิดตามที่ผู้มีเจตนาตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ ผู้กระทำก็ประเมินการกระทำนั้นไปแล้วว่าจะส่งใดๆ ซึ่งอาจตีความได้ว่าเป็นผลดี หรือผลประโยชน์ หรือผลในรูปแบบใดๆ กลับมา”

2. ความรุนแรงทางการเมือง และเจตนาของการก่อความรุนแรงทางการเมือง

จากการทบทวนวรรณกรรมจากงานศึกษาวิจัยของนักวิชาการที่ศึกษาความรุนแรงทางการเมืองจำนวนหนึ่ง ได้แก่ ชาร์ลส์ ทิลลี (Tilly, 1985) Harff and Gurr (1988) กาบรีเอลเล บาร์ดัลล์ เอลิน เบียร์เนอการ์ด และเจนนิเฟอร์ ปิสโคโป (Bardall, Bjarnegard, & Piscopo, 2020) ยาน-วิลเลม ฟาน โปรเยน และโซเฟีย ไคเปอร์ (van Prooijen & Kuijper, 2020) และ มาร์ติน มิลเลอร์ (Miller, 2022) ต่างสรุปภาพรวมของมโนทัศน์ “ความรุนแรงทางการเมือง (Political Violence)” ไว้คล้ายกันว่าเป็น ความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยมีเป้าหมายทางการเมืองอาจรวมซึ่งมีทั้งในรูปแบบสงครามระหว่างรัฐต่อรัฐ (State-State) ระหว่างรัฐต่อพลเรือน (State-Civilians) รัฐต่อตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (State-Non State Actors) และพลเรือนต่อตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Civilians-Non State Actors) ซึ่งในนิยามนี้เป็นทั้งในเชิงกระทำฝ่ายเดียวหรือกระทำต่อกัน ทั้งนี้ การก่อความรุนแรงทางการเมืองนั้นอาจเป็นได้ทั้งการกระทำ ความรุนแรงในเชิงกายภาพ หรือการเลือกปฏิบัติโดยละเว้นการกระทำเพื่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นความรุนแรงก็ได้ โดยความรุนแรงทางการเมืองจะมีลักษณะไม่สมมาตรทางอำนาจ (Asymmetric of Power) กล่าวคือผู้ก่อการ (Perpetrator/Perpetrators) มักมีการอ้างสิทธิ

อำนาจ (Authority) และในการก่อความรุนแรงจะเกิดต่อเหยื่อที่มีลักษณะเป็นกลุ่ม (Victim Group) มากกว่าที่จะเป็นรายบุคคล โดยนิยามว่าเหยื่อนั้นๆ มีสิทธิอำนาจน้อยกว่า รวมถึงอ้างว่าการก่อความรุนแรงนั้นเป็นหนทางเดียวที่จะแก้ปัญหาทางสังคมหรือปัญหาทางการเมือง ในช่วงเวลาหรือสถานที่นั้นๆ การก่อความรุนแรงจึงมีความชอบธรรมเพราะกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือแม้แต่เพื่อเป้าหมายในการเกลี้ยเกียรติกษัตริย์ของรัฐ หรือการสร้างรัฐใหม่ ทั้งนี้ เป้าหมายและผลของการก่อความรุนแรงอาจมีทั้งรูปแบบการก่อความรุนแรงชั่วคราว หรือในรูปแบบโพลิติไซด์หรือ “การกวาดล้างทางการเมือง (Politicide)” ก็ได้

งานศึกษาวิจัยของนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ จอห์น ดอลลาร์ด และคนอื่นๆ (Dollard, Doob, Miller, Mowrer, & Sears, 1939) ลีออน เฟสติงเจอร์ (Festinger, 1957) และเท็ด เกอร์ (Gurr, 1970) พยายามอธิบายเจาะจงไปที่ “ปัจจัยที่นำไปสู่การก่อความรุนแรงทางการเมือง” โดยอธิบายคล้ายกันว่า ความรุนแรงทางการเมืองเกิดจากความคาดหวังว่ากระทำความรุนแรงไปแล้วสังคมจะดีขึ้น กล่าวคือ เมื่อใดที่ความคาดหวังของผู้คนต่อกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองที่เกิดขึ้นจริงไม่เป็นดังหวัง ในระดับที่ทำให้ผู้คนรู้สึกว่าถูกหลอกลวงหรือทรยศ โอกาส หรือสิทธิที่ผู้คนคาดหวังว่าเป็นสิ่งที่พวกเขาสมควรได้รับ ผู้คนจะเกิดความไม่พอใจ โกรธเคือง และอาจเลือกใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อให้สิ่งที่พวกเขาคาดหวังเกิดขึ้นจริงหรือเกิดขึ้นใหม่ให้ได้

งานศึกษาวิจัยของนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ Hyman (1959) Easton and Dennis (1969) Bandura (1978) Tajfel and Turner (1979) อธิบายคล้ายกันว่าความรุนแรงทางการเมืองเป็นเรื่องของการกล่อมเกลாதาสังคม กล่าวคือ บุคคลเรียนรู้พฤติกรรมรุนแรงทางสังคมผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และแรงกระตุ้นจากสภาพแวดล้อม สื่อ ครอบครัว กลุ่มเพื่อนฝูง และชุมชนสามารถกำหนดทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคลให้กลายเป็นเจตนาที่ยอมรับการกระทำที่รุนแรง ความภักดีต่อกลุ่มหรืออัตลักษณ์ทางสังคมใดๆ มีผลให้บุคคลนั้นๆ ใช้ความรุนแรงเพื่อปกป้องผลประโยชน์ อัตลักษณ์ หรือสถานะของกลุ่ม

งานศึกษาวิจัยของนักวิชาการกลุ่มสุดท้าย ได้แก่ Milgram (1963) Zimbardo (1971) และ Staub (1989) อธิบายคล้ายกันว่า บริบททางสังคมที่ให้อำนาจฝ่ายหนึ่งเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง แบ่งแยกให้เกิดความรู้สึกความแตกต่างอย่างยิ่งยวด จะสร้างความคาดหวัง ความต้องการว่า การใช้อำนาจจัดการความแตกต่างจะนำไปสู่ความปกติสุขและแนวโน้มการก่อความรุนแรงจากการใช้อำนาจจะเกิดขึ้นได้ง่าย

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตนาทางการเมืองนั้นเป็นกระบวนการที่รัฐกล่อมเกลากลุ่มพลเมืองจนส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจ และเป้าหมายทางการเมืองในระยะยาวของพลเมืองที่มีต่อเสถียรภาพและความชอบธรรมของระบบการเมืองที่รัฐต้องการ ทั้งนี้ กระบวนการกล่อมเกลากลุ่มพลเมืองที่มีทั้งเสริมและค้ำจุนความรู้ความเข้าใจและเป้าหมายทางการเมืองต่อกันอยู่เสมอ ดังนั้น แม้การกล่อมเกลากลุ่มพลเมืองของรัฐจะได้ผลในระยะยาว แต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้หากพลเมืองแต่ละกลุ่มมีประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเกิดขึ้นถึงในระดับที่มีการเปลี่ยนค่านิยมทางการเมือง ประเพณีทางการเมือง หรืออุดมการณ์ทางการเมืองได้ (Beck, 1977) และผลของการกล่อมเกลாதงการเมืองนั้นก่อให้เกิด “ความไว้วางใจ” (Trust) อันเป็นผลจาก “ทุนทางสังคม (Social Capital)” ซึ่งหมายถึงความไว้วางใจอันเกิดจากการมีเครือข่ายบรรทัดฐานทางสังคมที่ก่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งมีทั้งที่เป็นทางการ เช่น ความสัมพันธ์แบบองค์กร และไม่เป็นทางการ เช่น ความสัมพันธ์แบบมิตรภาพ และมีทั้งภายในกลุ่มทางสังคม และภายนอกกลุ่มทางสังคม ดังนั้น หากพลเมืองคนใด ๆ มีเป้าหมายทางการเมืองไม่เป็นไปตามการกล่อมเกลาทงการเมืองโดยรัฐ หรือมีการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายทางการเมืองไปจากสิ่งที่รัฐกล่อมเกลาย่อมเป็นผลต่อการสร้างเครือข่ายทางสังคม และมีปฏิสัมพันธ์ต่อลักษณะของทุนทางสังคมที่แตกต่างกัน จนถึงมีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ทางอำนาจต่อผู้อื่นในสังคมที่ยอมรับค่านิยมทางการเมือง ประเพณีทางการเมือง หรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นทางการ (Putnam, 2000)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อสรุปเชิงมโนทัศน์เบื้องต้นว่า เจตนาทางการเมือง (Political Intention) นั้นเป็นผลจากปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดการกล่อมเกลาทงการเมืองทั้งจากรัฐพลเรือน และตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประสบการณ์ปฏิสัมพันธ์ทางอำนาจในสังคมด้วย ทั้งนี้ เจตนาทางการเมืองสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับว่าพลเมือง/ตัวแทนนั้นๆ มีปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองในรูปแบบอย่างไร และทั้งนี้ หมายรวมถึงเจตนาอันเป็นผลจากการกล่อมเกลานำไปสู่การก่อความรุนแรงทางการเมืองเพื่อทำลายความต่างที่ถูกตีตราว่าบ่อนทำลายความปกติสุขของสังคมด้วยเช่นกัน

เพื่อขยายความข้อสรุปนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกการศึกษาวิจัยเฉพาะที่กล่าวถึงความรุนแรงทางการเมือง ในระดับมหภาคตรรก และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่นำเสนอทฤษฎีและมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเจตนาอันเป็นผลจากการกล่อมเกลานำไปสู่การก่อมหฆาตรกรรมโดยรัฐ ซึ่งผู้วิจัยขอสรุปการทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้โดยละเอียดได้ ดังนี้

2.1 การสร้างเจตนาในมหฆาตรกรรมโดยรัฐ: มโนทัศน์ “การฆ่ากลุ่มการเมือง” ของ Harff and Gurr (1988)

Harff and Gurr ได้เสนอมโนทัศน์ การฆ่ากลุ่มการเมือง หรือโพลิติไซด์ เพื่ออธิบายการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในศตวรรษที่ 20 ปัญหาของ Harff and Gurr คือการที่ในกฎหมายระหว่างประเทศนั้น เจตนาทางการเมือง ไม่ถูกนิยามว่าเป็นปัจจัยของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ แต่เป็นเพียง “ความเลวร้ายที่เกี่ยวข้อง” (Relative Atrocity) แต่จากการวิจัยของทั้งคู่พบว่า เหตุผลที่รัฐหรือชนชั้นปกครองตัดสินใจฆ่าล้างเผ่าพันธุ์คือ เหตุผลทางการเมือง ที่รัฐมักจะมโนบายสนับสนุนการก่อความรุนแรงต่อกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามหรือสนับสนุนกลุ่มการเมืองกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งให้ก่อความรุนแรงต่อกลุ่มทางการเมืองที่อยู่ตรงข้าม การเมืองจึงไม่ใช่ความเลวร้ายที่เกี่ยวข้อง แต่คือปัจจัยสำคัญของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ โดย Harff and Gurr (1988) สรุปเหตุต่างๆ ในการก่อมหฆาตรกรรมโดยรัฐ ไว้ค่อนข้างน่าสนใจว่า

(1) ฆ่าเพื่อครองอำนาจนำ (Hegemonial Genocide) เป็นการที่ชนชั้นปกครองของรัฐพยายามที่จะครองอำนาจทางการเมืองเหนือกลุ่มการเมืองอื่นๆ โดยการกวาดล้างกลุ่มการเมืองอื่นๆ ที่อาจขึ้นมาแข่งขันทางอำนาจในพื้นที่ที่มีโอกาส

(2) ฆ่าเพราะความเกลียดกลัวทางชาติพันธุ์ (Xenophobic Genocide) ชนชั้นปกครองของรัฐพยายามตีตรากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ว่าเป็นเป็นคนต่างถิ่นและคุกคามต่อความบริสุทธิ์ของคนส่วนใหญ่ ดังนั้น การทำลายกลุ่มที่แตกต่างเหล่านี้จึงเป็นไปเพื่อการชำระล้างทางชาติพันธุ์ ในบางกรณีชนชั้นปกครองของรัฐจะสนับสนุนการฆ่าเพื่อล้างแค้น (Retributive) ต่อเหยื่อที่เป็นกลุ่มที่เคยมีอำนาจการปกครองมาก่อน หรืออ้างว่าเป็นการฆ่าเพื่อเป็นการปฏิวัติสังคม

(3) ฆ่าเพื่อปราบปราม (Repressive Politicide) ชนชั้นปกครองของรัฐจะก่อความรุนแรงต่อกลุ่มการเมืองที่ถูกมองว่าฝ่ายตรงข้ามและกระด้างกระเดื่องต่อรัฐ โดยตีตราว่าเป็นกบฏ ดังนั้น การการฆ่ากลุ่มกบฏเหล่านี้จึงมีความชอบธรรมเพราะเป็นไปเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ

2.2 การสร้างเจตนาในมหาตกรรมโดยรัฐ: มโนทัศน์ “ทำลายล้างกลุ่มผู้คน” ของ Rummel (1994; 1997)

Rummel อธิบายว่ารัฐผู้ก่อความรุนแรง จะมีชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองที่มักอ้างว่ากลุ่มที่ตรงข้ามกับรัฐ เป็นภัยต่อระบอบการปกครอง และความมั่นคงของรัฐ กลุ่มตรงข้ามมักถูกทำให้ไม่มีส่วนร่วม และตัวตนในทางการเมืองในการจัดสรรผลประโยชน์สาธารณะ ในทางกลับกันถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามความมั่นคงไปแทน การทำลายล้างกลุ่มผู้คน (Democide) จึงเป็นความสัมพันธ์ทางอำนาจที่มีข้ออ้างบนความมั่นคง โดยรวมของสาธารณะ (Consolidation) ซึ่งในฐานะที่รัฐมีหน้าที่ต้องสร้างความมั่นคงให้สาธารณะ รัฐจึงเห็นว่ามี ความชอบธรรมในการสนับสนุนให้เกิดการการทำลายล้างกลุ่มผู้คนที่ถูกตีตราว่าแตกต่าง จากการศึกษาของ Rummel ผู้วิจัยสามารถสรุปปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อการสร้างเจตนาในมหาตกรรมรัฐ จากการศึกษาวิจัยของ Rummel ดังนี้

(1) ความปรารถนาในการควบคุมการเมือง (Desire for Political Control) ชนชั้นปกครองมองว่าฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองเป็นอุปสรรคต่อการยึดครองอำนาจของพวกเขา จึงต้องถูกปราบปรามให้ภัยคุกคามหายไป (Neutralization of Threats) การทำให้ภัยคุกคามต่ออำนาจของชนชั้นปกครองไม่ว่าจะเป็น นักเคลื่อนไหว ปัญญาชน และสมาชิกของพรรคฝ่ายค้าน

(2) ความกลัวต่อการสูญเสียอำนาจ (Fear of Losing Power) ความรุนแรงและการปราบปรามเป็นไปเพื่อการรักษาตำแหน่งแห่งที่ทางอำนาจของชนชั้นปกครอง ทั้งนี้ ความรุนแรงของการปราบปรามก็แปรผันตรงกับความกลัวการสูญเสียอำนาจของชนชั้นปกครองว่ามีมากหรือน้อยเพียงใด

(3) การรวมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ (Consolidation of Autocracy) ชนชั้นปกครองมักพยายามสร้างปฏิสัมพันธ์ทางอำนาจที่เป็นเนื้อเดียวกัน ดังนั้น ฝ่ายค้านจะถูกปิดปาก ละเลย การบีบบังคับให้สวามิฉันท์ หรือถูกทำลายความน่าเชื่อถือ หรืออาจรวมไปถึงการทำให้ฝ่ายตรงข้ามเป็นศัตรูของสังคม และรัฐ

(4) การรับรู้ถึงความชอบธรรม (Perception of Legitimacy) ชนชั้นปกครองอาจให้เหตุผลในการกระทำความรุนแรง กระทั่งการสังหารนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม หรือกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นไปเพื่อเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อย เสถียรภาพ ความสามัคคีของชาติ และความมั่นคงของระบอบการปกครองโดยรวม โดยการกำหนดให้ฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองเป็นศัตรูของรัฐหรือเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ

(5) การปราบปรามอุดมการณ์ที่ไม่เห็นด้วย (Suppression of Dissenting Ideologies) ชนชั้นปกครองจะกำหนดเป้าหมายว่าอุดมการณ์ทางการเมืองของฝ่ายตรงข้ามเป็นเพียง แนวคิดการเมืองทางเลือก ที่เป็นภัยคุกคามต่อระบอบการปกครอง ชนชั้นนำจะสร้างการระดมมวลชนเพื่อข่มเหงทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าเหยื่อในที่สุด ตัวอย่างที่สำคัญในปัจจุบันนี้คือ การปฏิวัติวัฒนธรรมของจีน (the Great Proletarian Cultural Revolution 1966 – 1976)

2.3 การสร้างเจตนาในมหามัทกรรมโดยรัฐ: ทฤษฎีกลไกทางการเมืองและสังคม ของ Midlarsky (2005)

ซึ่งวิเคราะห์กรณีศึกษาจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ครั้งสำคัญในศตวรรษที่ 20 โดยพยายามทำความเข้าใจว่ากลไกทางการเมืองและสังคม (the political and social mechanisms) ในบางปัจจัยใดบ้างใดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จึงเกิดขึ้น กรณีศึกษาของ Midlarsky ได้แก่ การขับไล่ และฆ่าหมู่ ชาวอาร์เมเนีย ในจักรวรรดิออตโตมัน (The Armenian Deportation and Massacre 1915-1923 / The Armenian Genocide) โยโลคอสต์ในสงครามโลกครั้งที่ 2 (The Holocaust 1933-1945) การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชาของกลุ่มเขมรแดง (The Khmer Rouge's Cambodian Genocide 1975 - 1979) การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรวันดา (Rwandan Genocide 1994) การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์บอสเนีย (Bosnian Genocide 1992-1995) เป็นต้น การทบทวนงานของ Midlarsky ผู้วิจัยพบปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อการสร้างเจตนาในมหามัทกรรมโดยรัฐ ดังนี้

(1) อำนาจแบบรวมศูนย์ (Centralized Authority) การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มักเกิดขึ้นในรัฐที่อำนาจมีการรวมศูนย์หรือเป็นเผด็จการที่เข้มแข็ง เพราะอำนาจรวมศูนย์ทำให้รัฐมีความสามารถในการระดมทรัพยากรและควบคุมกลไกของรัฐไปสู่การสังหารหมู่อย่างเป็นระบบ

(2) การกระทำโดยเจตนา (Intentional Action) ผู้นำรัฐมักมีแรงจูงใจทางการเมืองหรืออุดมการณ์ หรือ เป้าหมายทางการเมืองและอุดมการณ์ที่ชัดเจน และมองว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เป็นวิธีแก้ปัญหาดังสังคม หรือทางการเมืองที่เกิดขึ้นในรัฐของตน ณ เวลานั้น

(3) การกำจัดฝ่ายตรงข้าม (Elimination of Opposition) กลุ่มเหยื่อมักถูกรัฐตีตรา กลุ่มเหยื่อว่าเป็นภัยคุกคามความมั่นคงภายใน หรือเป็นภัยคุกคามที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐอื่นๆ ดังนั้น เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ เหยื่อต้องถูกกำจัด

(4) ความบริสุทธิ์ทางอุดมการณ์ (Ideological Purity) การมีอยู่ของกลุ่มเหยื่อมักถูกรัฐตีตราว่าเป็นภัยคุกคาม ต่อความดีงาม ทั้งวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม หรือความเป็นชาติ ดังนั้น การทำลายกลุ่มเหยื่อจึงกลายเป็นการสร้าง หรือรื้อฟื้นความดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมและรัฐ

(5) กลไกของรัฐ (Bureaucratic Mechanisms) รัฐจะมีการการจัดองค์กรและการวางแผน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการทำลายกลุ่มเหยื่อทั้งในทางจิตวิทยา และทางกายภาพ

โดยเฉพาะการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อระดมการสนับสนุนจากสาธารณะและลดการต่อต้าน รวมถึงลดทอนความเป็นมนุษย์และให้เหตุผลในการกำจัดกลุ่มเหยื่อ

(6) ความต่อเนื่องและมีการอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ (Historical Precedents and Continuum) รัฐมักปรับปรุงกลยุทธ์และเทคนิคของจากประวัติศาสตร์นี้เพื่อให้การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในอนาคตเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การทำลายเหยื่อจึงเกิดอย่างซ้ำแล้วซ้ำเล่า

(7) ความเพิกเฉยของนานาชาติ (International Indifference) นานาชาติมักสงวนท่าที และเลือกที่จะไม่แทรกแซงรัฐที่กำลังดำเนินนโยบายฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ด้วยเหตุผลของการไม่แทรกแซงการเมืองภายในระหว่างกัน และการไม่ยอมถูกประณามว่าสนับสนุนให้เกิดความวุ่นวายทางการเมืองในรัฐอื่น ดังนั้น เมื่อรัฐรับรู้ว่าตนสามารถดำเนินการได้โดยไม่ได้ถูกประณาม หรือแทรกแซง จึงอ้างว่าเพราะการท้านั้นเป็นไปอย่างชอบธรรม

2.4 การสร้างเจตนาในมหามหัตกรรมโดยรัฐ: มโนทัศน์ “การชำระเชื้อชาติ” ของ Mann (2005) และ Valentino (2005)

งานของทั้งคู่ต่างอธิบายการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ด้วยมโนทัศน์ “การชำระเชื้อชาติ” (Ethnic Cleansing) ซึ่งงานของทั้งคู่กล่าวคล้ายๆ กันว่ามหามหัตกรรมที่เป็นการทำลายกลุ่มการเมืองโดยเจตนาและเป็นระบบ สามารถเกิดจากแรงผลักดันจากความปรารถนาที่จะกีดกันกลุ่มชาติพันธุ์หรืออุดมการณ์บางกลุ่มออกจากกรรมมีส่วนร่วมหรืออำนาจทางการเมือง มหามหัตกรรมมักเกิดจากความเป็นปฏิปักษ์ทางชาติพันธุ์หรืออุดมการณ์ โดยกลุ่มเป้าหมายถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อระเบียบชาติพันธุ์หรืออุดมการณ์ที่มีอำนาจเหนือกว่า การทบทวนงานของ Mann และงานของ Valentino ผู้วิจัยสามารถสรุปปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อการสร้างเจตนาในมหามหัตกรรมรัฐดังนี้

(1) พลวัตความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ (Ethnic Conflict Dynamics) ในสังคมที่มีการแบ่งแยกทางชาติพันธุ์ มักมีความตึงเครียดหรือความไม่พอใจทางชาติพันธุ์มายาวนาน จนเกิดความเกลียดชัง ความอยุติธรรมทางประวัติศาสตร์ และการกีดกันทางการเมืองแก่กลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่ม มักเริ่มต้นด้วยมาตรการที่มุ่งปราบปรามฝ่ายค้านและความเห็นต่างทางการเมืองเมื่อเวลาผ่านไป กลวิธีการปราบปรามเหล่านี้อาจทวีความรุนแรงขึ้น

(2) การกีดกันทางชาติพันธุ์หรืออุดมการณ์ (Ethnic or Ideological Marginalization) ผู้มีอำนาจรัฐมักสร้าง “คนนอก” ให้เป็นภัยคุกคามต่อระบอบการปกครอง หรือมักถูกทำให้เป็นชายขอบ และเป็นเป้าหมายในการกำจัดหรือปราบปราม

(3) การครองอำนาจนำทางชาติพันธุ์หรืออุดมการณ์ (Ethnic or Ideological Hegemony) กลุ่มที่มีอำนาจพยายามรักษาตำแหน่งที่มีเอกสิทธิ์ของตนไว้โดยการกดขี่หรือกำจัดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์หรืออุดมการณ์ชายขอบ โดยการกำหนดเป้าหมายชนกลุ่มน้อยหรืออุดมการณ์ของกลุ่มใดๆ ให้เป็น “ส่วนน้อย”

(4) การสร้างแพะ และการทำให้เป็นอื่น (Scapegoating and Otherization) กลุ่มคนชายขอบจะถูกสร้างให้กลายเป็นภัยคุกคาม มีความด้อยกว่า หรือเป็นที่มาของปัญหา

สังคม เป็นศัตรูของรัฐ หรือ กบฏ ชนชั้นปกครองจึงต้องมีมาตรการปราบปรามเพื่อให้ต้นเหตุของปัญหาเหล่านั้นสูญหายไปจากสังคม

2.5 การสร้างเจตนาในมหาดกรรมโดยรัฐ: การคำนวณเชิงกลยุทธ์ของ Kuperman (2008)

เขาตั้งสมมติฐานว่ามาตรการทางการเมือง การทำลายกลุ่มการเมืองโดยเจตนาและเป็นระบบอาจเกิดจากการคำนวณเชิงกลยุทธ์โดยชนชั้นปกครองที่ได้ประเมินต้นทุนและผลประโยชน์ของการใช้ความรุนแรงและการปราบปรามฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง โดยเทียบกับความสามารถในการรักษาอำนาจและการควบคุมรัฐ จากการทบทวนงานของ Kuperman ผู้วิจัยสรุปปัจจัย ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ต้นทุน-กำไร (Cost-Benefit Analysis) รัฐจะประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการประณามจากนานาชาติ ความไม่สงบภายในประเทศ และการสูญเสียความชอบธรรม เทียบกับผลประโยชน์ที่จากการที่ชนชั้นปกครองนั้นยังคงสามารถรักษาอำนาจและการควบคุมรัฐไว้ได้

(2) การสร้างการรับรู้ว่าตนเองไม่ต้องรับโทษ (Perceived Impunity) รัฐจะสร้างเหตุผลมากมายเสมอว่าการกระทำความรุนแรงต่อผู้คนในรัฐนั้นเป็นการผูกขาดความรุนแรงเพื่อประโยชน์ จึงไม่ต้องรับโทษ ปัจจัยนี้เกิดจากการสนับสนุนจากรัฐพันธมิตร หรือมหาอำนาจในภูมิภาค จนมั่นใจได้ว่าการประณามจากนานาชาติแต่ไม่มีสภาพบังคับ หรือการขาดฝ่ายค้านภายในประเทศอันเกิดจากการถูกข่มขู่ หรือไม่ให้พื้นที่ในการโต้แย้งการกระทำความรุนแรงโดยรัฐ รัฐจึงประเมินว่าการก่อความรุนแรงนั้นมีส่วนได้มากกว่าส่วนเสีย

(3) ความมั่นคงทางอำนาจภายในรัฐ (Internal Cohesion) ชนชั้นปกครองที่มีสายสัมพันธ์อันเหนียวแน่นกับกองทัพ หรือมีอำนาจควบคุมกองทัพโดยขาดการตรวจสอบจากพลเรือนมากเท่าใดจะมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงเพื่อปราบปรามผู้เห็นต่างได้ง่าย

3. บทสังเคราะห์ว่าด้วยเจตนาในมหาดกรรมโดยรัฐจากการทบทวนวรรณกรรม

ในส่วนที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมของนักวิชาการตะวันตก ด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา สังคมศาสตร์และรัฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยพบว่ามีข้อเสนอข้อมูลที่อุปมาได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเจตนาในมหาดกรรมรัฐ ในการนี้เพื่อสร้างข้อเสนอเชิงมโนทัศน์ (Conceptualization) ว่าด้วย “เจตนาในมหาดกรรมโดยรัฐ” จากทฤษฎีและมโนทัศน์ต่างๆ ที่ยกมาข้างต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยหยิบยืมหลักการอุปนัยของเบคอน (Baconian Inductive Reasoning) (Bacon, 1902) กล่าวคือ 1) พิจารณาหาสังเกตข้อเท็จจริงจากการสังเกต (Gathering Facts) ว่าทฤษฎีและมโนทัศน์ที่ยกมาข้างต้นมีการกล่าวถึงสิ่งที่ดูเหมือนกัน ปัจจัยของเจตนาในมหาดกรรมโดยรัฐ และนำสิ่งที่ดูเหมือนกันเป็นปัจจัยดังกล่าวมาจัดระบบเพื่อ 2) มองหารูปแบบ (Identifying Patterns) ของเจตนาในการก่อมหาดกรรมโดยรัฐ ด้วยการปฏิเสธอคติ (Idol)ใดๆ ของทั้งทฤษฎีและมโนทัศน์ที่ยกมาข้างต้น และของตัวผู้วิจัยเองให้มากที่สุด 3) เพื่อให้ได้ข้อสรุปอันเป็นข้อเสนอ/สมมติฐาน (Hypotheses) ที่มีความเป็นกลาง

จากการพิจารณาทฤษฎีและมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมมาข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อเท็จจริงจากการสังเกตทฤษฎีและมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีและ/หรือมโนทัศน์ที่อ้างอิง	ปัจจัยเจตนาของผู้มีอำนาจรัฐ	พฤติกรรมต่อเหยื่อจากปัจจัยเจตนา
Harff and Gurr (1988)	1) ความต้องการครองอำนาจนำ 2) ความเกลียดกลัวทางชาติพันธุ์ 3) ความมั่นคงของรัฐ	1) อ้างความชอบธรรมเหนือกลุ่มเหยื่อ 2) การตีตรากลุ่มเหยื่อ 3) สนับสนุนความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อ
Rummel (1994; 1997)	1) ความมั่นคงของรัฐ 2) ความต้องการรักษาอำนาจรัฐ	1) กีดกันกลุ่มเหยื่อจากสาธารณะ 2) ตีตรากลุ่มเหยื่อเป็นภัยคุกคาม 3) สนับสนุนความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อ 4) ทำให้กลุ่มเหยื่อมีความด้อยกว่าในเชิงอำนาจ
Midlarsky (2005)	1) ความต้องการรวบอำนาจรัฐ 2) ความต้องการแก้ปัญหาสังคม 3) ความมั่นคงของรัฐ 4) ความต้องการความบริสุทธิ์ทางชาติพันธุ์ อุดมการณ์ วัฒนธรรม ชาติ 5) ความเชื่อว่าจะไม่ถูกแทรกแซงจากต่างประเทศ	1) ระดมทรัพยากรในการก่อความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อ 2) ตีตรากลุ่มเหยื่อเป็นภัยต่อสาธารณะ 3) สร้างให้กลุ่มเหยื่อมีความด้อยกว่าในเชิงประวัติศาสตร์
Mann (2005) และ Valentino (2005)	1) ความไม่พอใจทางชาติพันธุ์	1) สร้างประวัติศาสตร์ให้กลุ่มเหยื่อเป็นศัตรูของชาติ 2) กีดกันกลุ่มชาติพันธุ์หรืออุดมการณ์ของกลุ่มเหยื่อ 3) กีดกันกลุ่มเหยื่อจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง 4) สร้างกลุ่มเหยื่อให้เป็นปฏิปักษ์ทางชาติพันธุ์หรืออุดมการณ์ 5) ทำให้กลุ่มเหยื่อเป็นชายขอบ 6) ลดทอนความเป็นมนุษย์ของกลุ่มเหยื่อ 7) ทำให้กลุ่มเหยื่อเป็นแพะรับบาป
Kuperman (2008)	1) ความต้องการรักษาอำนาจรัฐ 2) ความมั่นคงของรัฐ	1) เชื่อว่าการก่อความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อจะทำให้ไม่ต้องรับโทษ

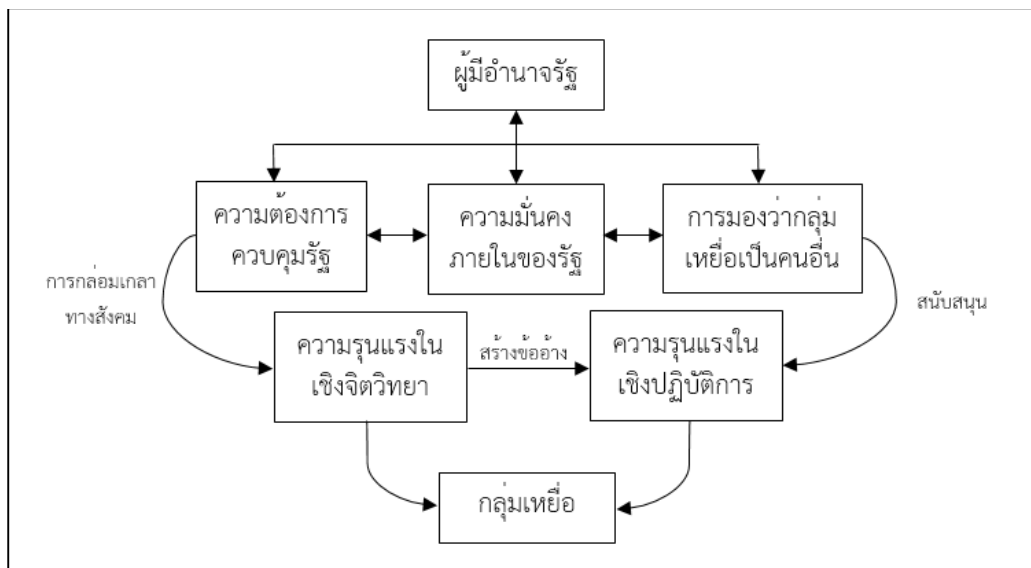
ต้องกล่าวก่อนว่า ในการก่อความรุนแรงโดยรัฐนั้นอย่างน้อยต้องมีปัจจัยตัวแสดง (Actor) อยู่ 2 ปัจจัย คือ 1) ผู้มีอำนาจรัฐ ซึ่งหมายถึง รัฐบาล ชนชั้นนำในรัฐ ชนชั้นปกครอง ในรัฐ ผู้ก่อการสนับสนุนการก่อความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อ รวมถึงประชาชนกลุ่มเดียวกับรัฐหรือ ยอมรับ/สยบต่ออำนาจรัฐ และ 2) กลุ่มเหยื่อ ซึ่งหมายถึง เป้าหมายของการก่อความรุนแรง จาก/ถูกสนับสนุนจากผู้มีอำนาจรัฐ

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า เมื่อพิจารณาโมทัศน์ที่ถูกระบุซ้ำๆ จึงอุปมาได้ว่าโมทัศน์ นั้นถูกมองโดยกลุ่มนักวิชาการข้างต้นว่ามีบทบาทสำคัญในการก่อความรุนแรงโดยรัฐ หรือ ในภาษาของผู้วิจัยก็คือเป็นปัจจัยเจตนาของผู้มีอำนาจรัฐนั่นเอง ผู้วิจัยพบว่าโมทัศน์ที่มีการกล่าวถึงซ้ำๆ มีอยู่ทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ความต้องการมีอำนาจควบคุมรัฐของผู้มีอำนาจรัฐ 2) ความมั่นคงภายในของรัฐ ซึ่งเป็นผลประโยชน์ภายในรัฐที่ไม่ควรถูกแทรกแซง จากภายนอก และ 3) การมองว่ากลุ่มเหยื่อเป็นคนอื่นจึงไม่ได้เป็นฐานอำนาจทางการเมืองให้แก่ ผู้มีอำนาจรัฐ และทั้ง 3 ปัจจัยข้างต้นจะนำมาสู่การก่อความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อ

ผู้วิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ถูกกล่าวถึงซ้ำๆ สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบความรุนแรงในเชิงจิตวิทยา อันได้แก่ การกล่อมเกลாதาสังคมเพื่อการสร้างข้ออ้าง ความชอบธรรมเหนือเหยื่อ สร้างวัฒนธรรมให้เกิดความชอบธรรมในการกล่าวโทษ และตีตรา กลุ่มเหยื่อให้เป็นอื่น เป็นชายขอบ เป็นภัยคุกคาม เป็นศัตรูต่อความบริสุทธิ์หรือความมั่นคง ของภายในของรัฐ จึงสามารถก่อความรุนแรงจนถึงระดับมหามหัตการต่อกลุ่มเหยื่อได้โดยไม่ต้องรับโทษทั้งจากกฎหมายของรัฐ และกฎหมายระหว่างประเทศ และ 2) รูปแบบความรุนแรงในเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การสร้างโครงสร้างทางสังคมเพื่อเอื้อให้เกิดการก่อความรุนแรง ต่อกลุ่มเหยื่อ การสนับสนุนความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อ การกีดกันกลุ่มเหยื่อจากการจัดสรร ผลประโยชน์สาธารณะ การระดมทรัพยากรในการก่อความรุนแรงต่อเหยื่อ รวมไปถึงการ กระทำความรุนแรงต่อเหยื่อตั้งแต่ระดับกลุ่มย่อยๆ จนถึงระดับมหามหัตการ

ผลจากการวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์รูปแบบของเจตนาในมหามหัตการโดยรัฐ ผู้วิจัย ขอเสนอเป็นแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ปัจจัยทางการเมืองต่างๆ ที่นำไปสู่ “เจตนาในมหามหัตกรรมโดยรัฐ”

จากแผนภาพ ผู้วิจัยเสนอว่า การเข้าใจว่าเหตุใดที่ผู้มีอำนาจรัฐจะก่อ/สนับสนุน ความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อนั้น เป็นเพราะผู้มีอำนาจรัฐเล็งเห็นว่าจะได้ประโยชน์อย่างน้อย 3 ประการจากการก่อ/สนับสนุนความรุนแรงนั้นๆ ผู้วิจัยจึงแทนการเล็งเห็นประโยชน์ดังกล่าว ด้วยลูกศร 2 หัว ซึ่งประโยชน์ทั้ง 3 ประการ ได้แก่การที่ผู้มีอำนาจรัฐต้องการควบคุมรัฐ การที่ผู้มีอำนาจรัฐต้องการสร้างความมั่นคงภายในรัฐ และการที่ผู้มีอำนาจรัฐเองก็มองว่า กลุ่มเหยื่อเป็นคนอื่นไม่ใช่พวกเดียวกันจึงไม่ได้เป็นฐานอำนาจทางการเมืองให้แก่ผู้มีอำนาจรัฐ ประโยชน์ 3 ประการนี้คือเจตนาในการก่อความรุนแรงโดยรัฐอันนำไปสู่การสร้างระบบปิด ของมหามหัตกรรมโดยรัฐในที่สุด เพราะเจตนาทั้ง 3 นี้เข้ามาสู่การกล่อมเกลาทองสังคมต่อทั้ง รัฐบาล ชนชั้นนำในรัฐ ชนชั้นปกครองในรัฐ ผู้สนับสนุนการก่อความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อ รวมถึง ประชาชนกลุ่มเดียวกับรัฐหรือยอมรับ/สยบต่ออำนาจรัฐ ให้เกิดความรุนแรงเชิงจิตวิทยา อันนำไปสู่ข้ออ้างความชอบธรรมในการที่ผู้มีอำนาจรัฐก่อ/สนับสนุนความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อ ตั้งแต่ระดับการสร้างความเป็นอื่น การตีตรา การกีดกัน การกล่าวโทษ การทำให้เป็นชายขอบ และการล่าสังหารกลุ่มเหยื่อในระดับมหามหัตกรรม

4. สรุป: ข้อเสนอเชิงทฤษฎีเพื่อการศึกษาเจตนาในมหามหัตกรรมโดยรัฐ

จากการที่ผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมของนักวิชาการจำนวนหนึ่งที่ศึกษา ความรุนแรงทางการเมือง ทั้งในรูปแบบสงครามระหว่างรัฐต่อรัฐ รัฐต่อพลเรือน รัฐต่อตัวแสดง ที่ไม่ใช่ และพลเรือนต่อตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ รวมถึงมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะวรรณกรรมของ Harff and Gurr (1988) Rummel (1994; 1997) Midlarsky (2005) Mann (2005) Valentino (2005) และ Kuperman (2008) ผู้วิจัยพบว่าวรรณกรรม

จำนวนหนึ่งนี้มีการกล่าวถึงคล้ายๆ กันว่าความรุนแรงทางการเมืองจะมีลักษณะไม่สมมาตรทางอำนาจ ในความหมายที่ว่า ผู้มีอำนาจรัฐนั้นมีสถานะทางอำนาจและอำนาจความชอบธรรมในการทำลายล้างกลุ่มเหยื่อที่ถูกทำให้มีสถานะทางอำนาจน้อยกว่า การก่อความรุนแรงโดยรัฐในระดับที่นำไปสู่การฆ่าหมู่ หรือมหามัทกรรมจึงถูกผู้มีอำนาจรัฐนิยามว่าจะช่วยแก้ปัญหาทางสังคม ปัญหาทางการเมือง เพื่อประโยชน์สาธารณะ ผู้วิจัยพยายามให้วิธีการอุปนัยเพื่อวิเคราะห์แบบแผนจากทฤษฎีของนักวิชาการข้างต้นเพื่อมองหาปัจจัยอันเป็น “ข้อสังเกตเบื้องต้น” จากการดำเนินการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อสังเกตดังกล่าวในฐานะผลการสังเคราะห์เบื้องต้น ในรูปแบบแผนภาพปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ “เจตนาในมหามัทกรรมโดยรัฐ” โดยมีฐานของความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างระหว่างผู้มีอำนาจรัฐ กับกลุ่มเหยื่อ แผนภาพนี้จะมีลักษณะระบบปิดของความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างผู้มีอำนาจรัฐ กับกลุ่มเหยื่อ เพื่อสะท้อนกระบวนการที่รัฐชาตรมมักสร้างระบบปิดทางการเมืองภายในรัฐ ผู้วิจัยจำแนกเจตนาของผู้มีอำนาจรัฐ ว่ามี 3 ปัจจัย ได้แก่ ความต้องการมีอำนาจควบคุมรัฐของผู้มีอำนาจรัฐ ความมั่นคงภายในของรัฐ และการมองว่ากลุ่มเหยื่อเป็นคนอื่น โดยเจตนาทั้ง 3 นี้จะนำมาสู่การก่อความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อที่ทั้งในเชิงจิตวิทยา และในเชิงปฏิบัติการ

5. ข้อค้นพบ

บทความนี้เป็นความพยายามของผู้วิจัยในการทดลองนำเสนอกรอบมโนทัศน์ในการทำความเข้าใจความรุนแรงทางการเมืองที่รัฐก่อ/สนับสนุน ให้เกิด “เจตนาในมหามัทกรรมโดยรัฐ” ซึ่งประกอบด้วย 3 ปัจจัยที่นำมาสู่การก่อความรุนแรงต่อกลุ่มเหยื่อที่ทั้งในเชิงจิตวิทยา และในเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ 1) ความต้องการมีอำนาจควบคุมรัฐของผู้มีอำนาจรัฐ 2) ความมั่นคงภายในของรัฐ และ 3) การมองว่ากลุ่มเหยื่อเป็นคนอื่น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499. (15 พฤศจิกายน 2499).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 73 ตอน 95, หน้า 5-171.

ภาษาอังกฤษ

- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Bacon, F. (1902). *Novum Organum*. New York: P. F. Collier & Sons.
- Bandura, A. (1978). Social Learning Theory of Aggression. *Journal of Communication*, 28(3), 12-29.

- Bardall, G., Bjarnegård, E., & Piscopo, J. M. (2020). How is Political Violence Gendered? Disentangling Motives, Forms, and Impacts. *Political Studies*, 68(4), 916-935.
- Beck, P. A. (1977). The Role of Agents in Political Socialization. In Renshon, S. A. (Ed.). *Handbook of Political Socialization: Theory and Research* (pp. 115-141). New York: The Free Press.
- Bosi, L., & Malthaner, S. (2015). Political Violence. In della Porta, D., & Diani, M. (Eds.). *The Oxford Handbook of Social Movements* (pp. 123-145). Oxford: Oxford University Press.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Dollard, J., Doob, L. W., Miller, N. E., Mowrer, O. H., & Sears, R. R. (1939). *Frustration and Aggression*. New Haven, C.T.: Yale University Press.
- Easton, D., & Dennis, J. (1969). *Children in the Political System: Origins of Political Legitimacy*. New York: McGraw-Hill.
- Festinger, L. (1957). *A Theory of Cognitive Dissonance*. California: Stanford University Press.
- Galtung, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167-191.
- Gurr, T. R. (1970). *Why Men Rebel*. New Jersey: Princeton University Press.
- Harff, B., & Gurr, T.R. (1988). Toward Empirical Theory of Genocides and Politicides: Identification and Measurement of Cases since 1945. *International Studies Quarterly*, 32(3), 359-371.
- Hyman, H.H. (1959). *Political Socialization: A Study in the Psychology of Political Behavior*. New York: The Free Press.
- Juergensmeyer, M. (2003). *Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence*. Berkeley: University of California Press.
- Kuperman, A.J. (2008). The Moral Hazard of Humanitarian Intervention: Lessons from the Balkans. *International Studies Quarterly*, 52(1), 49-80.
- Mann, M. (2005). *The Dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Martin, G. (2017). *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Midlarsky, M. I. (2005). *The Killing Trap: Genocide in the Twentieth Century*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Milgram, S. (1963). Behavioral Study of Obedience. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 67(4), 371-378.
- Miller, M. A. (2022). The Dynamics of Entangled Political Violence: From the Greensboro Massacre (1979) to the War on Terror (2001). In Larres, K., & Hof, T. (Eds.). *Terrorism and Transatlantic Relations: Threats and Challenges. Security, Conflict, and Cooperation in the Contemporary World (SCCCW)* (pp. 33-42). London: Palgrave Macmillan.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Rummel, R. J. (1994). *Death by Government*. Piscataway: Transaction Publishers.
- Rummel, R. J. (1997). *Statistics of Democide: Genocide and Mass Murder Since 1900*. London: Routledge.
- Staub, E. (1989). *The Roots of Evil: The Origins of Genocide and Other Group Violence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Subramanian, K. S. (2007). *Political Violence and the Police in India*. New Delhi: Sage Publications India Pvt Ltd.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An Integrative Theory of Intergroup Conflict. In Austin, W. G., & Worchel, S. (Eds.). *The Social Psychology of Intergroup Relations* (pp. 33-37). California: Brooks/Cole.
- Tilly, C. (1985). *War Making and State Making as Organized Crime*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Valentino, B. A. (2005). *Final Solutions: Mass Killing and Genocide in the 20th Century*. Ithaca: Cornell University Press.
- Vallacher, R. R., & Wegner, D. M. (1987). What Do People Think They're Doing? Action Identification and Human Behavior. *Psychological Review*, 94(1), 3-15.
- van Prooijen, J., & Kuijper, S. M. H. C. (2020). A Comparison of Extreme Religious and Political Ideologies: Similar Worldviews but Different Grievances. *Personality and Individual Differences*, 159(1). <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.109888>
- Zimbardo, P. (1971). *The Stanford Prison Experiment: A Simulation Study of the Psychology of Imprisonment*. California: Stanford University Press.